Het Haags Klimaatakkoord

2030

2025

2020

Tweede versie - 10 april 2025

Samen voor een duurzame, groene en gezonde stad

Groen bezig

Den Haag

Samenwerking van de gemeente, ondernemers, bewonersinitiatieven, bedrijven en organisaties in Den Haag

Inhoud

1 Inleiding 6

1.1 Leeswijzer 9

2 De aanloop naar het Haags Klimaatakkoord 10

2.1 Betrokken partijen 12

3 Klimaatdeals 14

3.1 Energietransitie 16

3.2 Duurzame Mobiliteit 22

3.3 Circulaire Economie 25

3.4 Duurzame Leefomgeving 29

3.5 Internationaal 32

4 Vervolg Haags Klimaatakkoord 36

4.1 Uitvoering klimaatdeals 37

4.2 Rol gemeente 37

4.3 Klimaatberaad 38

5 Deelnemers Haags Klimaatakkoord 40

Disclaimer

Alle foto's gebruikt in dit document zijn het eigendom van de gemeente Den Haag of onder licentie van Getty-images.

Finest of Ockenburg project in Den Haag - Kijkduin

Het Haags Klimaatakkoord

Samen zijn we groen bezig

Voorwoord

Voor u ligt het Haags Klimaatakkoord (HKA). Dit is het resultaat van een jaar lang intensief samenwerken met het bedrijfsleven, ondernemers, overheden, maatschappelijke en internationale organisaties en inwoners van Den Haag. Het markeert een nieuwe fase in onze gezamenlijke inzet voor een duurzamer, socialer en sterker Den Haag. Het laat overtuigend zien: Den Haag is groen bezig.

Hagenaars vinden een duurzame stad belangrijk. Dat geldt voor inwoners in alle stadsdelen, van Laak tot Benoordenhout. Mensen vinden het belangrijk dat de stad de goede keuzes maakt om te verduurzamen, en natuurlijk kijken ze ook naar hun eigen leven: wordt mijn huis geïsoleerd, en kan ik straks de rekeningen nog betalen? Het is helder dat iedereen graag meer groen in de stad ziet. En de stad verwacht dat wij als gemeente de regie nemen om te zorgen dat Den Haag sneller verduurzaamt.

Dat is precies wat we met het Haags Klimaatakkoord willen bereiken. Sinds 21 april 2023 is aan klimaattafels gewerkt aan concrete afspraken om samen toe te werken naar een klimaatneutraal Den Haag in 2030. De sfeer was enorm positief. Het was inspirerend om te zien hoe mensen samenkomen, ideeën delen en gezamenlijk werken aan een groen en gezond Den Haag. De gemaakte afspraken, 44 in totaal, zijn gebundeld in dit akkoord.

Het Haags Klimaatakkoord reikt oplossingen aan voor grote klimaatproblemen én draagt eraan bij dat elke Hagenaar zijn energierekening kan blijven betalen. Het akkoord bevat verschillende deals. De achterliggende boodschap luidt: of je nu een grote onderneming bent, een ministerie of een betrokken Hagenaar, dit is een beweging waaraan iedereen mee kan doen, in een stad waar elke stem telt.

Het Haags Klimaatakkoord is het begin van die beweging, niet het eindpunt. Als gemeente willen we ervoor zorgen dat we de energie van het afgelopen jaar de komende tijd vasthouden. Kortom; duurzame energie. Met meer partijen die aanschuiven, en nóg meer deals. In dienst van een prettige, gezonde en groene stad voor toekomstige generaties. We staan voor een grote opgave, maar samen zijn we tot veel in staat.

Arjen Kapteijns, wethouder Energietransitie, Mobiliteit en Grondstoffen

Robert Barker, wethouder Buitenruimte, Dierenwelzijn en Milieu

1 Inleiding

Nationaal park Hollandsche Duinen bij stad Den Haag

De gevolgen van klimaatverandering zijn zorgwekkend. Daarom kunnen we niet werkloos toekijken en wachten op wat er gaat gebeuren – ook niet in ons eigen Den Haag. Nederland heeft het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. Daarin committeren we ons aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen om wereldwijd onder 1,5 °C temperatuurstijging te blijven. Dat betekent dat ook Den Haag een verantwoordelijkheid heeft om uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

Den Haag krijgt op veel manieren te maken met de gevolgen van klimaatverandering. Dat is nu al zichtbaar. Winters worden zachter en natter, zomers heter en droger, maar wel met meer zware buien. De verwachting is dat het aantal zomerse en tropische dagen in Den Haag in 2050 zal toenemen naar 60 per jaar. Dat aantal ligt nu nog op een langjarig gemiddelde van 2 tot 4 dagen per jaar in Den Haag, gemeten tussen 1991 en 2020. Tegelijk zal Den Haag vaker te maken krijgen met extreme buien waarbij meer dan 50 millimeter regen per uur valt. Zonder ingrijpen kan dat leiden tot meer schade aan gebouwen, meer onbegaanbare wegen en meer schade aan vitale infrastructuur. Als stad aan zee zal Den Haag op termijn ook de gevolgen ondervinden van de stijging van de zeespiegel, stijgende grondwaterstanden en verzilting van het grondwater, met een negatief effect op de (drink)waterkwaliteit en plantengroei in de stad.

Handen ineen
De gemeente Den Haag heeft de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn. De gemeente zelf is een belangrijke partij in het waarmaken van die ambitie. De gemeente denkt en doet zoveel mogelijk duurzaam en investeert op allerlei mogelijke manieren om de overgang naar schone energie en duurzaam vervoer mogelijk te maken. In de openbare ruimte krijgen bijvoorbeeld voetgangers en fietsers steeds meer ruimte en maakt steen plaats voor groen en water.

Maar de gemeente kan en wil het niet alleen doen. Om de gevolgen van klimaatverandering aan te pakken en Den Haag klaar te maken voor een klimaatneutrale toekomst, is het nodig dat alle partijen in de stad de handen ineenslaan. Inwoners, grote bedrijven, ondernemers, publieke en internationale instellingen én maatschappelijke organisaties kunnen en moeten allemaal bijdragen; in hun eigen huizen en gebouwen, op hun grond en met hun infrastructuur. Juist daar wordt de meerwaarde van het Haags Klimaatakkoord zichtbaar. Het brengt partijen bij elkaar die ontdekken wat ze voor elkaar kunnen betekenen, en hoe ze samen kunnen werken aan oplossingen voor de stad.

Tempo maken
Er moet de komende jaren veel gebeuren in een hoog tempo. We moeten de overstap maken naar schone, duurzame energie. Onze infrastructuur moet daarvoor worden aangepast; het moet sterker én meer flexibel worden, geschikt voor nieuwe energiebronnen als wind, zon en aardwarmte. We willen toe naar vervoer zonder uitstoot. Om onze gezamenlijke CO_2-uitstoot te verminderen, is het belangrijk om zoveel mogelijk grondstoffen opnieuw te gebruiken en zo min mogelijk afval te verbranden. En we moeten de stad weerbaar maken tegen extreem weer, door te vergroenen en regenwater beter op te vangen en te hergebruiken. Over al die thema's zijn deals te vinden in het Haags Klimaatakkoord.

Den Haag is een woonstad met veel dienstverlening en weinig industrie. Willen we in Den Haag klimaatwinst behalen, dan moeten we vooral focussen op de uitstoot door huishoudens, bedrijven en maatschappelijke of publieke organisaties. Daarbij zullen we de lasten en lusten zo veel mogelijk eerlijk met elkaar moeten verdelen, zodat ook Hagenaars die minder te besteden hebben kunnen meedoen aan de verandering.

Internationaal én lokaal
Wereldwijd staat Den Haag bekend als internationale stad van vrede en recht. Klimaatverandering maakt inmiddels ook deel uit van dat werkterrein. In 2023 boog het Internationaal Gerechtshof zich over de vraag welke klimaatverplichtingen staten hebben, en wat de juridische gevolgen zijn als ze door hun (niet-)handelen schade toebrengen aan het klimaat. Dat geeft onze eigen klimaatinspanningen een extra lading. Een stad waar wordt gewerkt aan mondiale klimaatvraagstukken, moet dat thema ook binnen de eigen grenzen belangrijk maken.

Met het Haags Klimaatakkoord laten we ook aan het Rijk en Europa zien hoe we in Den Haag bouwen aan een duurzame stad. Samen kunnen we in Den Haag veel voor elkaar krijgen, maar niet alles. Daar hebben we het Rijk en Europa hard bij nodig: met wet- en regelgeving die de noodzakelijke veranderingen mogelijk maakt, met kennis, en ook met financiële middelen. Om die reden neemt Den Haag deel aan de Europese missie ‘100 klimaatneutrale en slimme steden in 2030’.

Internationale zone Den Haag

Stap dichterbij
Het Haags Klimaatakkoord brengt de gemeentelijke ambitie van een klimaatneutraal Den Haag in 2030 een stap dichterbij. Met hun klimaatdeals dragen de deelnemende partijen bij aan bereikbare duurzame energie voor iedereen in de stad, aan zuinig omgaan met grondstoffen en aan schoner vervoer. Ze maken de stad bovendien groener en meer klimaatbestendig. Klimaatdeals maken op verschillende manieren impact, bijvoorbeeld door een CO_2-reductie, energiebesparing, vierkante meters ontstening, kennisontwikkeling of het verminderen van vervoersbewegingen in de stad. Het gaat om de toekomst van onze kinderen en kleinkinderen. Ook voor hen moet Den Haag een stad met toekomst zijn.

1.1 Leeswijzer

De afspraken die deelnemers aan het Haags Klimaatakkoord hebben gemaakt, de zogenaamde klimaatdeals, vormen de kern van dit akkoord. Hoofdstuk 2 beschrijft kort wie allemaal hebben deelgenomen aan het proces en hoe de gemaakte afspraken tot stand zijn gekomen. Hoofdstuk 3 presenteert de thema's en klimaatdeals. Hoofdstuk 4 licht toe hoe we verder gaan met het momentum dat dit akkoord tot stand heeft gebracht. Tot slot volgt een overzicht van de deelnemende partijen die deelnemen in dit akkoord.

2 De aanloop naar het Haags Klimaatakkoord

Deelnemers aan de Klimaattafel op 28 november in het Haagse cultuurcentrum Amare

'Samen' is een sleutelwoord in het proces dat leidt naar een klimaatneutrale stad. Een belangrijk doel van het akkoord is om het Haagse bedrijfsleven, ondernemers, publieke en maatschappelijke organisaties en inwoners te betrekken bij deze ontwikkeling om samen uitvoering te geven aan deze urgente opgave.

Gezamenlijkheid stond ook centraal in het proces dat leidde tot het Haags Klimaatakkoord. Om te beginnen tijdens de startbijeenkomst op 21 april 2023 in brouwerij De Prael: daar waren ruim 200 deelnemers aanwezig om samen de eerste stap te zetten richting een Haags Klimaatakkoord. Na deze start zijn meerdere klimaattafels georganiseerd om partijen uit de stad bijeen te brengen. Er waren klimaattafels voor professionele partijen, inwoners(organisaties) en internationale organisaties en ambassades, plus enkele gemengde bijeenkomsten. In verschillende klimaatateliers kregen deelnemende partijen vervolgens de ruimte om vorm te geven aan de concrete deals.

Thema's

Om vorm te geven aan het Haags Klimaatakkoord werkten de deelnemers met vijf thema's: Energietransitie, Duurzame Mobiliteit, Circulaire Economie, Duurzame Leefomgeving en Internationaal. Deze thema's worden uitgewerkt in hoofdstuk 3, samen met de deals per thema.

2.1 Betrokken partijen

In totaal hebben veel verschillende partijen deelgenomen aan het proces om te komen tot het Haags Klimaatakkoord. De verscheidenheid van partijen is groot.

- Bedrijfsleven (grootbedrijf)
- Ondernemers (MKB en sociaal ondernemers)
- Publieke organisaties (waaronder overheden)
- Maatschappelijke organisaties (waaronder scholen en stichtingen)
- Internationale organisaties (ambassades en non-profits)
- Inwoners van Den Haag (bewonersorganisaties en -initiatieven)

De betrokkenheid van inwoners bij het Haags Klimaatakkoord is bijzonder. Veel Hagenaars zijn actief bezig met de verduurzaming van hun (huur)huis of vergroening van hun tuin of buurt, individueel en via gezamenlijke initiatieven op buurt-, wijk- en straatniveau. Daarom heeft Duurzaam Den Haag in aanloop naar het Haags Klimaatakkoord twee bewonersavonden georganiseerd. Hier zijn meerdere klimaatdeals uit voortgekomen, terug te vinden in hoofdstuk 3. Ook specifiek Haags is de aanwezigheid van vele internationale organisaties in de stad. Zij konden deelnemen aan een speciale klimaattafel, met twee internationale klimaatdeals als uitkomst.

Deals

Op 10 april 2024 werd het Haags Klimaatakkoord feestelijk afgetrapt. 115 unieke partijen brachten samen 38 klimaatdeals tot stand. Sindsdien is er niet stilgestaan. Er is veel bereikt in de deals, in klimaatcafés deelden partijen hun kennis en er zijn 6 nieuwe deals toegevoegd. Zo staat nu ook het thema voedsel op de kaart.

44 DEALS

15 Energietransitiedeals

7 Duurzame Mobiliteit deals

10 Circulaire Economie deals

10 Duurzame Leefomgeving deals

2 Internationaal deals

- ► **124 unieke partijen uit de stad doen mee**
- ► **221 deelnemers doen mee in deals**
- ► **Gemiddeld 5 deelnemers per deal**

750 DEELNEMERS AAN BIJEENKOMSTEN 2023-2024

1E STARTBIJEENKOMST HKA
21 april 2023 ± 200 deelnemers

1E RONDE KLIMAATTAFELS
augustus en september 2023
± 125 deelnemers In deze eerste ronde is per thema (Circulaire Economie, Duurzame Leefomgeving, Duurzame Mobiliteit en Energietransitie) een tafel georganiseerd om te inventariseren welke deals er te maken zijn.

1E RONDE BEWONERSTAFEL
27 september 2023 ± 60 deelnemers
Bewoners hebben met elkaar gekeken naar mogelijkheden voor klimaatdeals.

2E RONDE KLIMAATTAFELS
28 november 2023 ± 180 deelnemers
Professionele partijen, internationale partijen en een vertegenwoordiging van bewoners waren hier bij elkaar om aan deals te werken.

1E KLIMAATATELIER
12 december 2023 ± 60 deelnemers
De mogelijkheid voor professionele partijen en vertegenwoordigers van bewoners om verder te werken aan deals gefaciliteerd door de gemeente.

2E RONDE BEWONERSTAFEL
12 december 2023 ± 50 deelnemers
De tweede bewonerstafel om te bespreken welke deals er worden gevormd die bewoners kunnen sluiten of waar bewoners bij aan willen sluiten.

2E KLIMAATATELIER
23 januari 2024 ±75 deelnemers
De tweede mogelijkheid om verder te werken aan deals gefaciliteerd door de gemeente met de sterke focus op het daadwerkelijk sluiten van deals.

HAAGS KLIMAATCAFÉ
16 september 2024 ± 65 deelnemers
Eerste bijeenkomst van deelnemende partijen om kennis te delen, te netwerken en geïnspireerd te raken.

HAAGS KLIMAATCAFÉ XL
15 november 2024 ± 190 deelnemers
Bijeenkomst voor deelnemende en potentieel nieuwe partijen om kennis te delen, netwerken en geïnspireerd te raken.

3 Klimaatdeals

Deelnemers ontwikkelen samen hun klimaatdeals

De klimaatdeals van het Haags Klimaatakkoord volgen een vast format. Het format omvat het beoogde doel van de deal, doelgroepen, status, impact en planning, en omschrijft hoe de deal bijdraagt aan de ambities van het Haags Klimaatakkoord. Uiteraard staat in elke deal ook welke partijen zijn betrokken en welke inzet ieder levert. De samenvattingen van alle tot nu toe afgesloten deals zijn opgenomen in dit Haags Klimaatakkoord.

Op de volgende pagina's volgen de resultaten van het Haags Klimaatakkoord, gegroepeerd volgens de eerdergenoemde thema's: Energietransitie, Duurzame Mobiliteit, Circulaire Economie, Duurzame Leefomgeving en Internationaal.

Elk thema start met een korte omschrijving en de ambitie van de gemeente Den Haag voor het betreffende thema, gevolgd door de samenvattingen van de deals binnen het thema.

Legenda voor te bereiken impact per deal

- CO_2-reductie
- Vierkante meters ontstening
- Vierkante meters afkoppelen
- Energieopwekking
- Energiebesparing
- Vierkante meters geïsoleerd
- Vergroening/blauw toevoegen
- Aantal circulaire bedrijven
- Vermindering van kilometers of aantal ritten vervoersbewegingen
- Kennisuitwisseling/kennisontwikkeling

3.1 Energietransitie

Om de uitstoot van CO_2 terug te dringen, stappen we over van aardgas naar hernieuwbare energiebronnen om te koken, te douchen en te verwarmen. Iedereen kan zich voorbereiden op de energietransitie. Het eerste wat iedereen kan doen is energie besparen, bijvoorbeeld door het isoleren van woningen en bedrijfspanden. Koken op inductie en het aanschaffen van zonnepanelen en warmtepompen zijn andere belangrijke stappen. De energietransitie biedt kansen. Duurzame woningen zijn prettiger om in te wonen. Bovendien kunnen de technologische ontwikkelingen onze lokale economie stimuleren.

Ambitie gemeente Den Haag voor schone energie in 2030
Den Haag wil tot 2030 elk jaar meer dan 10.000 woningen met energielabel E, F of G isoleren. Ook wil de gemeente de overstap naar schone energie versnellen, onder meer door het ontwikkelen van innovatieve warmtebronnen zoals geothermie, aquathermie en restwarmte. Via warmtenetten kan zo een groot aantal Haagse huizen en panden van warmte worden voorzien. In wijken die niet worden aangesloten op een warmtenet, wil de gemeente inwoners helpen om over te stappen op voorzieningen zoals warmtepompen.

E1.
Laakkwartier Oost Positive Energy District

Deelnemers: *Haagse Hogeschool, Urban Energy, gemeente Den Haag, Dutch VR*

De Haagse Hogeschool wil de verduurzaming van de eigen hoofdvestiging gebruiken als katalysator voor de energietransitie in de naburige wijk Laakkwartier-Oost. De kaders voor de verduurzaming van het hoofdgebouw lenen zich ook voor energie-initiatieven in de wijk. Het doel is om Laakhaven-Oost te veranderen in een wijk met een positieve energiebalans. Deze deal heeft technische, economische en regelgevingsaspecten. Ook participatie is een belangrijk onderdeel, want bewoners en bedrijven in de omgeving worden bij de deal betrokken. De hoofddoelen zijn: het minimaliseren van energieverbruik, maximale inzet van lokaal opgewekte, schone energie en flexibele energiesystemen, en het verminderen van (de effecten van) hittestress.

E2.
Hoofdvestiging Haagse Hogeschool Paris Proof

Deelnemers: *Haagse Hogeschool, Hogeschool InHolland, Energie Rijk Den Haag, Provincie Zuid-Holland*

De Haagse Hogeschool (HHS) wil de eigen hoofdvestiging aan het Johanna Westerdijk Plein voor 2030 transformeren naar een “Paris Proof”-gebouw. Het project wordt geleid door het brede Misson Zero-programma van de HHS. Deze klimaatdeal raakt aan bijna alle thema’s van het Haags Klimaatakkoord; het project omvat onder meer schone energie, duurzame mobiliteit en een duurzame leefomgeving. Het levert minder CO_2-uitstoot op, om hittestress tegen te gaan maken stenen plaats voor groen en er is ruimte voor het opwekken van duurzame energie. De deal bevindt zich in de uitvoeringsfase. De verwachting is dat het project in 2030 volledig is gerealiseerd.

E3.
Gezamenlijke aanpak energietransitie woningcorporaties

Deelnemers: *gemeente Den Haag, woningcorporaties Staedion, Hof Wonen, Haag Wonen, DUWO en Arcade Wonen*

De deelnemende woningcorporaties en de gemeente werken samen aan het aardgasvrij maken van circa 50.000 corporatiewoningen. De partijen zijn gestart met een gezamenlijke planmatige aanpak van de energietransitie. Samen hebben ze bepaald welke gebieden het meest geschikt zijn voor aansluiting op een collectief warmtenet, hoe zij dat willen realiseren en op welke wijze de woningen verduurzaamd worden zodat ze geschikt zijn voor een warmtenet. Ook werken we samen aan de vorm en inhoud van de samenwerking met toekomstige warmteaanbieders. Met hun gezamenlijke planmatige aanpak bundelen de deelnemers de warmtevraag. Dat is nodig om de nieuwe, duurzame warmtebronnen mogelijk te maken en om ervoor te zorgen dat duurzame warmte betaalbaar blijft voor woningeigenaren en huurders in Den Haag. Potentieel kan deze deal een jaarlijkse CO_2-besparing van 75 kiloton teweegbrengen. Dit is ongeveer 5 procent van de jaarlijkse CO2uitstoot van Den Haag.

E4.
Toolkit ontwikkeling collectieve warmtetransitie

Deelnemers: *TNO, EBN, gemeente Den Haag, Deltares, Royal Haskoning DHV*

Het consortium NieuweWarmteNu ontwikkelt in een innovatieproject een digitaal Open Werkplatform waarin ketenpartijen samen warmtenetten kunnen plannen en ontwerpen. Deze Design Toolkit maakt dat in de toekomst veel efficiënter en makkelijker kan worden samengewerkt aan de ontwikkeling van warmte- en koudenetten op een integrale wijze, van leverancier tot consument. Ook regionaal samenwerken en kennis delen met

partners wordt veel makkelijker, transparanter en objectiever. TNO en Deltares en The People Group ontwikkelen de Toolkit. De gemeente Den Haag levert data aan voor de Haagse casus en neemt deel als begeleider. Deze Toolkit kan in de toekomst uitgroeien tot de Nederlandse standaard voor samenwerken in de warmteketen aan techno-economische planning, analyse en ontwerp van collectieve warmte- en koude.

E5.
Digitaal ondersteunen wijkrenovatie Mariahoeve

Deelnemers: *Haagse Hogeschool, ROC Mondriaan, CMAG, gemeente Den Haag, DutchVR, Gebiedscoörperatie Wijk 25*

Deze klimaatdeal draait om samenwerking in Mariahoeve tussen bewoners, bedrijven, kennisinstellingen en de gemeente Den Haag. De komende jaren wil corporatie HaagWonen hier 600 woningen verduurzamen, en ook de Van Nispenflat wordt verduurzaamd. Deze deal draait om ontwikkeling van een innovatief, digitaal instrument om deze wijkrenovatie te ondersteunen. Deze *Digital Twin* biedt inzicht in de complexiteit en impact van de verduurzamingsopgave, zowel op wijk- als op straatniveau, en bevordert de participatie van bewoners. Het renovatieproject richt zich op CO_2-reductie, vergroening en energiebesparing. Ook moet de renovatie ten goede komen aan de sociale cohesie in de wijk Mariahoeve. De beoogde resultaten worden tegen 2030 verwacht.

E6.
Energie Rijk Den Haag

Deelnemers: *BZK/Rijksvastgoedbedrijf, provincie Zuid-Holland, gemeente Den Haag*

Energie Rijk Den Haag (ERDH) is een samenwerkingsverband tussen het Rijk, de provincie Zuid-Holland, de gemeente Den Haag en diverse publieke en private partners. Doel is om 32 van de belangrijkste (semi-)overheidsgebouwen in Den Haag volledig te verduurzamen. Het programma is succesvol en wordt nu met vijf jaar verlengd. Naast de panden van Rijk, provincie en gemeente worden nu ook panden van partners opgenomen in het programma. De komende jaren kunnen ook geschikte gebouwen in de Internationale Zone aanhaken bij ERDH. Dat draagt bij aan verschillende klimaatdoelen: CO_2-besparing, energiebesparing en opwekken van schone energie, en een gebiedgerichte aanpak voor verduurzaming. ERDH deelt de opgedane kennis en wil zo de energietransitie versnellen.

E7.
Smart City technicus Energietransitie

Deelnemers: *ROC Mondriaan, ROVC, gemeente Den Haag, Haagse Hogeschool*

Om de smart city van de toekomst mogelijk te maken, zijn vakmensen nodig. Het gaat om zaken als dimbare LED-verlichting, laadpalen aan straatlantaarns en slimme laadpleinen. Zeker in een krappe arbeidsmarkt vraagt dat om verbreding en verdieping van technische kennis. Daarvoor willen we technici opleiden, maar ook (nieuwe) medewerkers van overheden, aannemers, installatiebedrijven en nieuwe medewerkers moeten hun kennis verbreden naar nieuwe, complexere technieken en systemen en nieuwe vaardigheden ontwikkelen. De partners in deze deal hebben als doel om hiervoor nieuw onderwijsmateriaal en nieuwe onderwijsmethodieken te ontwikkelen, gericht op het snel en efficiënt bij- en omscholen van mensen.

E8.
Geothermie Delta

Deelnemers: *gemeente Den Haag, TNO-Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy, EBN*

De partners van deze deal (gemeente Den Haag, TNO-RCSG en EBN) beogen een gezamenlijke verkenning te realiseren naar een regionale economische agenda gericht op de groei van de geothermiesector: de Geothermie Delta. Geothermie (ook wel: aardwarmte) is in de regio van Den Haag ruim aanwezig. Van de 31 winningslocaties in Nederland ligt bijna de helft in de Haagse regio. De schatting is dat tenminste 25 procent van de gebouwde omgeving en 50 procent van de glastuinbouw uiteindelijk kan worden verwarmd met geothermie. De potentie is dus groot, zowel in economische bedrijvigheid als voor de CO_2-reductie. De scope van de voorliggende deal is vooral economisch van aard, om daarmee duurzame waarde toe te voegen in de regio. De Geothermie Delta richt zich op sectorondersteunende dienstverlening bestaande uit o.a. financieringsverkenning, vestiging van bedrijven, innovatieondersteuning, (internationale) positionering en kennisuitwisseling. De dealpartners realiseren zich daarbij dat geothermie geen doel op zich is maar een integraal en noodzakelijk onderdeel uitmaakt van de warmtetransitie in Den Haag en de regio.

E9.
Mini-warmtenetten

Deelnemers: *bewonersinitiatief Mini-warmtenetten, gemeente Den Haag, Energie Samen Zuid-Holland, Rabobank*

Het doel van deze deal is om het voor inwoners en bedrijven mogelijk te maken om eenvoudig te starten met kleinschalige warmte-initiatieven op het niveau van hun eigen VVE, straat of flatgebouw (ook in combinatie met elektra). De deelnemers willen een juridische, technische en financiële omgeving creëren die het makkelijk maakt om mini-warmtenetten te starten en warmte te delen. Het idee is om bewoners zoveel mogelijk te ontzorgen. Het model moet eenvoudig te kopiëren zijn, zodat de initiatieven kunnen evolueren en groeien. De warmtenetten vallen onder een coöperatie. De techniek is universeel en koppelbaar. Ze biedt flexibiliteit voor bronnen, opslag en afname door gebruikers en zorgt daarbij voor balans op het netwerk.

E10.
Ondersteuningsorganisatie voor collectieve warmte-oplossingen

Deelnemers: *Bewonersinitiatieven, gemeente Den Haag, Duurzaam Den Haag*

De gemeente Den Haag en diverse bewonersinitiatieven gaan onderzoeken of het mogelijk is om een gezamenlijke organisatie (*backoffice*) op te zetten om collectieve warmteprojecten van bewonersinitiatieven te ondersteunen. Het gaat vooral om kleinschalige projecten in wijken waar de gemeente zelf voorlopig geen collectieve warmtevoorzieningen zal ontwikkelen. Diverse bewonersinitiatieven willen zelf projecten opzetten, maar hebben daar

ondersteuning bij nodig. De nieuw op te richten organisatie kan bewoners ondersteunen met menskracht, kennis en middelen. De kans van slagen voor kleinschalige bewonersinitiatieven wordt zo een stuk groter.

E11.
Effectieve maatregelen – leren van de realiteit achter de voordeur

Deelnemers: *Bewonersinitiatieven, HEBA, Duurzaam Den Haag, gemeente Den Haag*

Subsidies, energiecoaches, voorlichting, richtlijnen - rijk en gemeente doen van alles om de energietransitie te stimuleren. Algemene maatregelen sluiten niet altijd aan op de wensen en behoeften van bewoners. Om die maatregelen zo effectief mogelijk te maken, is maatwerk nodig. De energiecoaches van HEBA en bewonersinitiatieven hebben een schat aan kennis over de wensen en behoeften van inwoners. Die kennis kan beter worden benut om te zorgen dat gemeentelijke maatregelen beter aansluiten op de behoefte. Deze deal verbindt energiecoaches uit alle wijken met elkaar, zodat ze van elkaar kunnen leren over hun ervaringen uit de praktijk. Doel is om die informatie te gebruiken om gemeentelijk beleid te verbeteren en te komen tot effectievere stimuleringsmaatregelen.

E12.
Maatwerkadvies duurzaamheidssubsidies voor bewoners/eigenaren

Deelnemers: *Bewonersinitiatieven, HEBA, Duurzaam Den Haag, gemeente Den Haag*

Veel Hagenaars willen best hun huis verduurzamen om zo een fijnere leefomgeving te creëren, maar zien op tegen de hoge investeringen. De subsidiemogelijkheden sluiten niet altijd naadloos aan bij de behoeften van bewoners. De energiecoaches van de HEBA ondersteunen bewoners en eigenaren bij het verduurzamen van hun huis, maar om dat optimaal te doen hebben ze meer kennis van financiering en subsidies nodig. In deze deal informeren de subsidieadviseurs van gemeentelijke afdeling Wonen de energiecoaches welke duurzaamheidssubsidies en andere financieringsmogelijkheden er zijn voor bewoners/eigenaren/huurders/verhuurders van woningen in Den Haag. Zo kunnen zij inwoners beter adviseren en helpen bij het aanvragen van subsidies.

E13.
Website duurzame projecten voor buurtinitiatieven

Deelnemers: *Duurzaam Den Haag, Haags Bewonersplatform Energietransitie (HBET), Duurzaam Duinoord, gemeente Den Haag*

In Den Haag zijn steeds meer buurtinitiatieven bezig met het verduurzamen van de woningen in hun wijk, zoals Duurzaam Duinoord, Vogelwijk Energiek, Energiecoöperatie Moerwijk en Energierijk Molenwijk/Puntpark. Deze initiatieven komen samen bij het Haags Bewonersplatform Energietransitie (HBET) van Duurzaam Den Haag. Daarnaast is er behoefte aan een centrale website om deze goede ideeën te verzamelen en informatie uit te wisselen. Denk hierbij aan details over de aanpak, obstakels die zijn overwonnen, filmpjes, contactpersonen en uiteindelijke resultaten. Door de projecten overzichtelijk en filterbaar digitaal te presenteren, zijn ze gemakkelijk vindbaar voor geïnteresseerden. Dit kan andere buurtinitiatieven inspireren om zelf aan de slag te gaan.

E14.
Publiek-private samenwerking klimaattransitie met kennisinstellingen

Deze deal is overkoepelend voor het HKA en draagt ook bij aan de ambities van de andere thema's.

Deelnemers: *gemeente Den Haag, Haagse Hogeschool, Hogeschool InHolland, ROC Mondriaan, Universiteit Leiden, TU Delft, Erasmus Universiteit Rotterdam, TNO, GGD Haaglanden*

De gemeente Den Haag en de regionale kennisinstellingen gaan meerjarig en gestructureerd samenwerken om de klimaattransitie in de (regio) Den Haag te versnellen. Dit doen ze in nauwe samenwerking met ondernemers, corporaties en bewonersorganisaties. Daarbij kijken ze over de grenzen van disciplines heen, want de klimaattransitie draait om techniek, economie, wetgeving en participatie. Om te beginnen gaan kennisinstellingen kijken hoe ze op dit terrein meer kunnen samenwerken en waar synergie te halen valt tussen bestaande projecten. Vervolgens kijken de samenwerkende partners naar mogelijkheden om projecten op te schalen en aan te haken bij naar nationale of internationale innovatieprogramma's. De Haagse Hogeschool biedt ruimte voor een Research Coordination Center en een Experience Center.

E15.
Inclusieve Energiecoöperaties

Deelnemers: *Gemeente Den Haag, Voorstroom, Duurzaam Den Haag*

Deze deal heeft als doel de verduurzaming van daken van Verenigingen van Eigenaars (VvE's) in Den Haag te versnellen en tegelijkertijd een eerlijkere en inclusievere energietransitie te bevorderen. Met een innovatief experiment wordt ingezet op het vereenvoudigen en automatiseren van processen voor VvE's, zodat de drempel verlaagd wordt om samen energiecoöperaties te vormen. Een belangrijk element binnen dit experiment is de introductie van een nieuw sociaal model rondom de zonnepanelen op de VvE daken. We werken namelijk bij de Vve daken met sociale dakruimte waar sociale zonnepanelen op komen waar mensen uit de buurt met een kleine portemonnee ook de kans krijgen mede-eigenaar te worden en zo onderdeel te zijn van de energietransitie. Dit versterkt de inclusiviteit van de energietransitie.

Legenda voor te bereiken impact per deal

- CO_2-reductie
- Vierkante meters ontstening
- Vierkante meters afkoppelen
- Energieopwekking
- Energiebesparing
- Vierkante meters geïsoleerd
- Vergroening/blauw toevoegen
- Aantal circulaire bedrijven
- Vermindering van kilometers of aantal ritten vervoersbewegingen
- Kennisuitwisseling/kennisontwikkeling

3.2 Duurzame Mobiliteit

Den Haag groeit en daarmee groeit ook de mobiliteit in onze stad. Steeds meer mensen reizen van huis naar werk en meer vrachtwagens laden en lossen in de stad. In ons streven naar een schoon Den Haag willen we toewerken naar verkeer en vervoer met nul uitstoot van CO_2. Dit doen we door in te zetten op:

1. **Verminderen** van het aantal verkeersbewegingen en het aantal gereisde kilometers;
2. **Veranderen** van het reisgedrag zodat mensen kiezen voor duurzamere manieren van vervoer;
3. **Verschonen** van bestaande vervoerwijzen: transitie naar voertuigen met nul uitstoot.

Ambitie gemeente Den Haag voor duurzaam verkeer en vervoer in 2030
We zetten de komende jaren grote stappen naar klimaatneutraal verkeer en vervoer. We willen versnellen met de aanpak om schoon vervoer te stimuleren. Zo stimuleert de gemeente lopen, fietsen, OV en deelmobiliteit. De gemeente zet in op een nul-emissiezone voor transport en logistiek. Er komen meer laadpalen en –pleinen. Tot slot moedigt de gemeente duurzaam woon-werk en zakelijk verkeer verder aan.

M1.
Slim laadplein Vruchtenbuurt

Deelnemers: *energiecoöperaties Vruchtenbuurt DEELt en Sterk op Stroom, gemeente Den Haag, Haagse Hogeschool*

De coöperaties Sterk op Stroom en Vruchtenbuurt DEELt willen een slim laadplein voor elektrische deelauto's ontwikkelen in de Vruchtenbuurt. Lokaal opgewekte energie wordt opgeslagen en gebruikt om elektrische auto's op te laden. Omgekeerd kan ook: de auto's kunnen ook energie terugleveren aan het elektriciteitsnet (bi-directioneel laden). Het laadplein draagt bij aan minder auto's in de buurt en aan een efficiënter gebruik van het elektriciteitsnet. Als blijkt dat de ontwikkeling haalbaar is, moet het laadplein in de Vlierboomstaat eind 2024 in bedrijf zijn. De initiatiefnemers kijken in dit experiment ook of het concept is toe te passen in andere delen van Den Haag.

M2.
Verduurzamen werkgebonden personenvervoer

Deelnemers: *het werkgeverssamenwerkingsverband The Hague Connected (bestaande uit Shell, a.s.r./Aegon, ANWB, PostNL, NN, Siemens), gemeente Den Haag, Derksen & Drolsbach BV, Green Businessclub Beatrixkwartier, The Hague & Partners*

De Haagse werkgevers Shell, a.s.r./Aegon, ANWB, PostNL, NN en Siemens willen met deze deal vanuit het werkgeverssamenwerkingsverband '*The Hague Connected*' bijdragen aan de Haagse mobiliteitstransitie. De initiatiefnemers stimuleren hun werknemers om te kiezen voor andere, meer duurzame manieren van woon-werkverkeer. Dat kan bijvoorbeeld met fietsenplannen, goede OV-vergoedingen, stimuleren van deelfietsen, buiten de spits reizen en door hybride werken te faciliteren. Ook andere werkgevers kunnen zich als deelnemer aansluiten. Werkgevers die meedoen, krijgen ondersteuning om dit mogelijk te maken. Meer duurzame kilometers woon-werkverkeer leiden tot minder CO_2-uitstoot en minder files, en dragen zo bij aan een betere leefomgeving en een beter vestigingsklimaat voor bedrijven. De Economic Board The Hague is aanjager van deze deal.

M3.
Bewonersplatform Mobiliteitstransitie

Deelnemers: *Duurzaam Den Haag, Scheveningen DEELt, Bezuidenhout DEELt, Vruchtenbuurt DEELt, Bomenbuurt DEELt, Vogelwijk Energiek, gemeente Den Haag*

Het Bewonersplatform Mobiliteitstransitie wil eraan bijdragen dat de komende jaren steeds meer Hagenaars kiezen voor schoner, meer duurzaam vervoer. In 2023 gebruikte circa 0,1 procent van de Haagse huishoudens een coöperatieve deelauto. Deze deal heeft als doel dat het coöperatief en commercieel gebruik van deelauto's de komende periode grofweg jaarlijks verdubbelt tot circa 5 procent van de huishoudens in 2030. Nu zijn er deelauto's in 7 Haagse wijken; in 2030 moeten dat circa 28 zijn. De partners willen dat bereiken door kennisdeling en bundelen van krachten. Streven is dat een deelauto haalbaar is voor alle Hagenaars en Hagenezen. Ook op andere manieren wil het platform bijdragen dat Hagenaars kiezen voor duurzamer vervoer, bijvoorbeeld door mobiliteitscoaches in te zetten.

M4.
Laadpalen voeden vanuit het HTM-net

Deelnemers: *HTM, gemeente Den Haag*

Het bovenleidingennet dat HTM gebruikt om trams en elektrische bussen van stroom te voorzien heeft een groot deel van de dag een overschot aan capaciteit. HTM en de gemeente Den Haag onderzoeken of het mogelijk is om laadpalen te voorzien van stroom uit het HTM-net. Technisch kan dat; op dit moment worden de juridische mogelijkheden onderzocht. De deelnemers verkennen mogelijkheden om een pilot te starten. Als de pilot slaagt, kan worden gekeken of deze oplossing ook elders in

Den Haag mogelijk is. In dat geval kan het aantal laadpalen in de stad worden uitgebreid zonder het netwerk van Stedin extra te belasten.

M5.
Fietscultuur Zuidwest

Deelnemers: *Heijmans, Fietsersbond Den Haag, gemeente Den Haag, GGD Haaglanden, ANWB*

Bewoners van Den Haag Zuid-West fietsen relatief weinig. De deelnemers aan deze pilot willen het fietsen stimuleren in drie buurten in Den Haag Zuid-West: de Dreven, de Gaarden en de Zichten. Deze buurten ondergaan de komende vijftien jaar een gedaanteverwisseling. Goede fietsvoorzieningen maken daarvan deel uit, maar er is meer nodig. In de pilot willen de deelnemers lopende en nieuwe initiatieven om het fietsen te bevorderen bundelen in een programma. Zo willen ze een cultuuromslag bereiken die maakt dat inwoners in de toekomst vaker de fiets pakken.
De bewoners zelf krijgen een belangrijke rol; als rolmodel, als verteller van goede verhalen over fietsen én als bedenker van nieuwe initiatieven om de fiets te pakken.

M6
Inzet HTM-net voor laadinfrastructuur materieel voor de uitvoering van Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)

Deelnemers: *HTM, Bouwend Nederland, landelijke en regionale bouwbedrijven die actief zijn binnen de gemeente Den Haag*

Deze deal is van belang voor toekomstbestendig bouwen. Er is al een verkennende ronde geweest bij bouwbedrijven. Doel is om naast laadpalen (is al een deal), het netwerk van HTM specifiek in te zetten voor laden van zero emissie bouwmaterieel in de nacht. Vooral van belang bij infrastructurele werken. Maar ook voor woningbouw relevant. Zeker in het licht van de recente stikstofuitspraken. Op die manier kunnen we vanuit SEB-eisen stellen in de aanbesteding of samenwerkingsovereenkomst, maar tegelijkertijd ook een oplossing bieden

M7
Naar een schoon, leefbaar en gastvrije Denneweg

Deelnemers: *BIZ (Buurtschap Centrum 2005), Vereniging Buurtschap Centrum 2005 en de gemeente Den Haag*

Dagelijks komt er veel (vracht)verkeer door de Denneweg. Belevering van horeca, winkels en pakketleveringen. Maar ook veel vuilniswagens van verschillende afvalinzamelaars. Vanuit de ondernemers verenigd in de BIZ (Buurtschap 2005) is het initiatief gekomen om het aantal voertuigbewegingen drastisch te verlagen door zoveel mogelijk stromen te bundelen van leveranciers. De BIZ wil samen met de bewoners (Vereniging Buurtschap Centrum 2005) en de gemeente gezamenlijk concrete stappen nemen om de straat schoon, leefbaar, veilig en gastvrij te maken voor bewoners, bedrijven en bezoekers

Legenda voor te bereiken impact per deal

- CO_2-reductie
- Vierkante meters ontstening
- Vierkante meters afkoppelen
- Energieopwekking
- Energiebesparing
- Vierkante meters geïsoleerd
- Vergroening/blauw toevoegen
- Aantal circulaire bedrijven
- Vermindering van kilometers of aantal ritten vervoersbewegingen
- Kennisuitwisseling/kennisontwikkeling

3.3 Circulaire Economie

We willen in Den Haag minder nieuwe grondstoffen verbruiken én ervoor zorgen dat er minder afval ontstaat. Meer lokaal hergebruik van grondstoffen zorgt ook voor minder kilometers transport. Dat scheelt CO_2-uitstoot in productie en vervoer. Dat bereiken we door meer spullen te delen, her te gebruiken, te repareren en waar mogelijk op te waarderen. Ook geven we afval waar mogelijk een tweede leven, het liefst in Den Haag zelf en op een sociale manier.

Ambitie gemeente Den Haag voor een circulaire economie in 2030
Den Haag wil in 2030 minimaal 50 procent circulair zijn. Met andere woorden: in 2030 gebruiken we de helft minder nieuwe grondstoffen en ontstaat de helft minder afval door minder verspilling tijdens productie en doordat we met zijn allen minder weggooien. Dat is ambitieus: in 2020 bestond nog minder dan 15 procent van de grondstoffen in de Nederlandse economie uit hergebruikte materialen.

CE1.
Rewrap

Deelnemers: *de Naaierij, The Hague Finest*

Rewrap is een duurzame cadeauverpakking die meer dan een keer kan worden gebruikt, gemaakt van restmateriaal of tweedehands stof. Het product kan naast cadeauverpakking ook worden gebruikt als theedoek, tafelkleed of sjaaltje. Rewrap wordt nu al in kleine oplage gemaakt door de Naaierij en is vanaf dit jaar te koop bij The Hague Finest. Het doel is afval te verminderen en bij Hagenaars bewustzijn te creëren rond duurzame consumptie.

CE2.
Hou(t) het in Den Haag

Deelnemers: *gemeente Den Haag, circulaire bouwmarkt Buurman, De Salamander, Groenbedrijf*

De vrachtwagens komen elkaar nu tegemoet: de ene rijdt het hout van gekapte bomen Den Haag uit, de ander rijdt met boompalen de stad in. Dat kan slimmer en goedkoper. Deze deal draait om het opzetten van een lokale Haagse keten. Bomen die in de stad moeten worden gekapt - bijvoorbeeld na een storm of omdat ze ziek zijn - worden verzaagd tot boompalen, die we vervolgens weer gebruiken om de aanplant van nieuwe bomen te ondersteunen. De oude bomen ondersteunen letterlijk de nieuwe.
Dat scheelt in transport en het aanschaffen van palen, én het levert nieuwe Haagse (sociale) banen op.

CE3.
Stoppen met turf als bodemverbeteraar

Deelnemers: *gemeente Den Haag, AHvrij, Terra Nostra, Nationale Bomenbank*

Turf (veen) van elders gebruiken als bodemverbeteraar in de stad is niet duurzaam. Doel van deze deal is om voortaan bodemverbeteraars (grondsubstraten) te gebruiken uit lokale biomassa zonder veen. De partijen in deze deal ontwikkelen daarvoor een nieuw mengsel, waarbij lokaal houtig groenafval door verhitting (pyrolyse) wordt omgezet naar biochar.
In 2023 is een pilot gestart op twee plekken, waar het nieuwe mengsel wordt vergeleken met het vertrouwde veenmengsel. Doel is om daarna de nieuwe oplossing op grotere schaal in de stad toe te passen. De ambitie is om veenloos aan te besteden.

CE4.
Circulaire Buurt Hub

Deelnemers: *Duurzaam Den Haag, Gered Gereedschap, Repair Café, Schroeder Kringloop, Kringloop Den Haag, Duurzaam Bezuidenhout*

De deelnemers aan deze pilot willen een Circulaire Buurt Hub opzetten op twee plekken in Den Haag. Hier kunnen Hagenaars terecht voor reparatie of upcyclen van spullen, lenen of inleveren van goederen, en/of voor informatie.
Ook bieden de partners hier reparatie-workshops aan om kennis over te dragen en inwoners van Den Haag bewuster te maken van de mogelijkheden. Met gebruik van bestaande expertise formeren de deelnemers een repairteam. De bedoeling is om in de zomer van 2024 te starten met eerste Circulaire Buurt Hub, gevolgd door een tweede in 2025.

CE5.
Onderwijscoalitie circulaire economie

Deelnemers: *Huygens Labs, John Dewey College, Museon-Omniversum, stichting Techniekmenu, Stichting I'M BINCK, Lang Leve Plastic, Ben de Valois Houtontwerp, Urban Sync, Kringloop Den Haag*

Circulaire economie is de toekomst en de jeugd heeft de toekomst. Het is daarom belangrijk jongeren actief kennis te laten maken met circulariteit. Maar hoe doe je dat? Sociaal bedrijf Huygens Labs koppelt het onderwijsveld aan circulaire makers en bedrijven. Het doel is om samen educatieve projecten te ontwikkelen voor kinderen van 6 tot 16 jaar om ze bewust te maken van het belang van circulariteit en ze te laten ervaren wat er allemaal mogelijk is. Voor de eerste helft van 2024 staan al drie projecten in de startblokken: Plasticlab070, circulaire wormenhotels bij locaties voor buitenschoolse opvang, en circulaire vergroening van de Binckhorst en Moerwijk.

CE6.
Renoveren met materialen uit bestaande bebouwing

Deelnemers: *Haagse Hogeschool, gemeente Den Haag, DutchVR, Lemmen Advies*

De energietransitie vraagt om aanpassing van bestaande gebouwen. In deze deal staat de vraag centraal hoe we gebouwen kunnen renoveren door gebruik te maken van bouwmaterialen en componenten uit bestaande gebouwen. De deelnemers willen onderzoeken op welke manier ze de cirkel van stromen bouwmateriaal sluitend kunnen maken. Hiervoor zetten ze een fysiek en virtueel living lab op waarin ze ervaring opdoen met innovatieve technieken; bijvoorbeeld snel in kaart brengen welke en hoeveel materialen in een gebouw aanwezig zijn en dat vastleggen in een materialenpaspoort.
In de Binckhorst wordt de komende jaren getest hoe dat werkt. Daarna wordt gekeken of circulair renoveren kan worden opgeschaald, bijvoorbeeld voor (sociale) woningbouw. Het uiteindelijke doel: *urban mining* standaard onderdeel maken van de renovatiecyclus.

CE7.
Circulair uitvragen en contracteren bij bouw en vastgoed

Deelnemers: *AM Gebiedsontwikkeling, Ongewoon Bram, Dura Vermeer Bouw Zuid West, Stebru, gemeente Den Haag, Achmea Real Estate, ERA Contour, Van Wijnen West BV*

De partijen in deze klimaatdeal willen samen een kader ontwikkelen om beter circulair aan te besteden en te contracteren. Op die manier willen ze eraan bijdragen dat de bouw in Den Haag in 2030 voor 50 procent circulair is. De deelnemers onderzoeken om te beginnen of en hoe een CO_2 gerichte aanpak past bij het streven om tot een circulaire aanpak in de bouw- en vastgoedketen te komen voor het ontwikkelen en aanbesteden van ontwikkellocaties.
De ontwerpfase is in 2024, implementatie volgt in 2025.

CE8.
Circulair renoveren

Deelnemers: *Staedion, Superuse, gemeente Den Haag*

In een pilot onderzoeken de deelnemers hoe ze een complex van een woningcorporatie circulair kunnen renoveren. Het pilotproject test de haalbaarheid en effectiviteit van circulaire renovaties. Staedion wil de geleerde lessen meenemen in toekomstige renovatieprojecten. Het gebouw waar de pilot wordt uitgevoerd is representatief voor de bredere context waarin het uiteindelijke concept zal worden toegepast. De deelnemers delen de opgedane kennis en resultaten met andere belanghebbenden, zodat ze breder binnen de sector kunnen worden toegepast.

CE9.
Hagenaars mogen de pot op

Deelnemers: *De Pot Op, gemeente Den Haag, Moeders Informeren Moeders*

Den Haag produceert per jaar zo'n 4 miljoen kilo aan vieze luiers. Het is heel simpel: als jonge kinderen eerder uit de luiers gaan, levert dat veel winst op. De ouders zijn trots, de kinderopvang heeft minder gedoe en lagere kosten, de gemeente bespaart op de afvoer en het verbranden van vieze luiers. Als partijen in deze deal ervoor kunnen zorgen dat een kind een half jaar eerder op het potje gaat, bespaart dat per kind al snel 200 euro (NIBUD); geld dat gezinnen en de opvang goed kunnen gebruiken voor andere dingen. Zindelijkheidstrainingen kunnen hierbij helpen. De deelnemers mikken op 1000 gezinnen.

CE10.
Textielrotonde

Deelnemers: *Kringloop Den Haag, Schroeder van der Kolk, Emmaus, gemeente Den Haag*

Elk jaar storten inwoners van Den Haag 2 miljoen kilo gebruikte kleding in de bovengrondse textielcontainers.
De deelnemers aan deze deal willen al het ingezamelde textiel op een duurzame en lokale manier een nieuwe bestemming geven. Zij verlengen de levenscyclus van textiel door hergebruik of reclycling.
Dit ontlast het milieu en bespaart energie doordat minder textielafval hoeft te worden afgevoerd en verbrand, en er minder nieuwe textiel hoeft te worden geproduceerd. Ook schept het werkgelegenheid en is het goed voor Hagenaars die weinig te besteden hebben. Samen met het onderwijs kan textielrotonde worden ingezet bij circulaire educatie en bewustwording.

Legenda voor te bereiken impact per deal

- Co_2-reductie
- Vierkante meters ontstening
- Vierkante meters afkoppelen
- Energieopwekking
- Energiebesparing
- Vierkante meters geïsoleerd
- Vergroening/blauw toevoegen
- Aantal circulaire bedrijven
- Vermindering van kilometers of aantal ritten vervoersbewegingen
- Kennisuitwisseling/kennisontwikkeling

3.4 Duurzame Leefomgeving

Den Haag is de dichtst bevolkte stad van Nederland. In 2030 heeft de stad naar verwachting 600.000 inwoners, tegenover 560.000 nu. Ook deze nieuwe Hagenaars willen woon-, werk- en leefruimte. Den Haag ligt ingeklemd tussen de zee en buurgemeenten. Ruimte voor uitbreiding is er niet, dus Den Haag moet die groei opvangen binnen de bestaande grenzen. Tegelijk verandert het klimaat. De stad krijgt met extremere weersomstandigheden te maken.

Om de gevolgen daarvan op te vangen, is het nodig dat de stad groener wordt; dat zorgt voor verkoeling en maakt dat de bodem meer regenwater kan opvangen. De druk op de (openbare) ruimte en de leefomgeving is dus groot.
Dat vraagt om doordachte, slimme keuzes, want een groene en gezonde leefomgeving is van belang voor de gezondheid van mensen, voor de kwaliteit van de natuur in de stad en voor de biodiversiteit.

Ambitie gemeente Den Haag voor een duurzame leefomgeving in 2030

Den Haag wil in 2050 extreem weer kunnen opvangen zonder grote overlast en schade.
Om dat te bereiken, wil de gemeente al in 2030 de meest kwetsbare plekken in de stad klimaatbestendig hebben ingericht. Dat kan alleen als bewoners, bedrijven en andere partners in de stad op eigen terrein ook in actie komen.

L1.
Green2live daken Scheveningen

Deelnemers: *Green2Live, GroeneDakenDenHaag/Universal Greenfields, Strago Elektra*

De deelnemers organiseren in Scheveningen organisatieavonden over duurzame daken. Met groen op het dak verminder je wateroverlast, wordt de lucht schoner en beperk je overlast door meeuwen. Zonnepanelen op het dak zorgen voor groene stroom. Bewoners die na een informatieavond besluiten

hun dak te vergroenen worden volledig ontzorgd. Green2Live regelt subsidies en coördineert de verbouwing. Het doel is om minstens honderd daken in Scheveningen te vergroenen.

L2.
Gezamenlijke visie daken Grote Marktstraat

Deelnemers: *CBRE Investment Management, Universiteit Leiden, FiMek, Haag Wonen, Dalpha real estate, gemeente Den Haag*

Zeven vastgoedeigenaren rond de Grote Marktstraat kijken samen naar de mogelijkheden om hun daken te benutten om bij te dragen aan een groene, duurzame omgeving met aangename verblijfsplekken. De deelnemers onderzoeken wat haalbaar is op het moment dat een van hun daken toe is aan vervanging. Dat kan variëren van zonnepanelen en/of groen tot een recreatieve functie. De partijen hebben allemaal hun eigen plan, maar delen hun kennis en ervaring om zo elkaars projecten beter te maken. Op die manier kan de Grote Marktstraat dienen als iconisch voorbeeld voor de stad.

L3.
Klimaatbestendiger Huygensparkbuurt

Deelnemers: *gemeente Den Haag, Hof Wonen, Den Haag Klimaatkrachtig*

De Huygensparkbuurt is de meest kwetsbare buurt in Den Haag voor overlast en schade door regenwater. De hoge grondwaterstand maakt dit probleem hier extra hardnekkig. De deelnemers aan deze deal gaan samen om tafel om inzicht te krijgen in de wateroverlast en de problemen die dat veroorzaakt. Ze willen met elkaar bespreken hoe ze de overlast en schade na grote regenbuien kunnen beperken en wie wat kan doen om hieraan bij te dragen.

L4.
Radicaal vergroenen in de Binckhorst

Deelnemers: *Stichting I'M BINCK, IVN Stadsvergroeners, Duurzaam Den Haag, Coalitie Laak, TU Delft/VP Delta, Hogeschool Rotterdam, GGD Haaglanden*

De Binckhorst ondergaat op dit moment een gedaanteverwisseling. Er komen de komende jaren duizenden woningen bij. Deze klimaatdeal koppelt die ontwikkeling aan vergroening van het gebied. Dat maakt De Binckhorst aantrekkelijker voor mensen, dieren en planten. Het zorgt voor minder hittestress en minder uitstoot van CO_2. Dat gebeurt op verschillende manieren: langs wandelroutes maken tegels plaats voor groen, er komen meer verticale geveltuinen en onbebouwde kavels worden vergroend. Veilige en groene routes maken de wijk in de toekomst aantrekkelijker om te wandelen en te fietsen. Als onderdeel van deze deal wordt op de Binckhorst ook wetenschappelijk onderzocht wat de effecten van vergroening zijn op onder meer hittestress en biodiversiteit.

L5.
Vergroening Haagse Netkous

Deelnemers: *Green Business Club Beatrixkwartier, gemeente Den Haag*

Netwerkorganisatie Green Business Club Beatrixkwartier onderzoekt samen met de gemeente de mogelijkheden om de ruimte onder en rond de spoorlijnen van Randstadrail in de zakenwijk sneller te vergroenen. Dat maakt het gebied aantrekkelijker en gezonder voor omwonenden en de mensen die er werken. De partners van de club - vastgoedeigenaren of huurders - kijken ook naar mogelijkheden om het groen deels te financieren.

L6.
Groen en geel tussen hemel en aarde

Deelnemers: *stichting Rooftop Revolution, gemeente Den Haag*

Deze deal onderzoekt de mogelijkheden om de daken van Haagse gebedshuizen te verduurzamen met - bij voorkeur - een combinatie van zonnepanelen en groen. Eerst wordt onderzocht welke religieuze instellingen kansrijk zijn. Daarna krijgen in eerste instantie circa vijf gebedshuizen begeleiding in het proces om het dak te verduurzamen, bij voorkeur in Haagse wijken die kwetsbaar zijn voor wateroverlast. Er wordt in kaart gebracht wat kan, welke subsidies er zijn en wat het gaat kosten.

L7.
Groene energie op Haagse schooldaken

Deelnemers: *Stichting Schooldakrevolutie, Spark, gemeente Den Haag*

Samen met Stichting Schooldakrevolutie faciliteert de gemeente Den Haag een aantal Haagse scholen bij het onderzoek naar het verduurzamen van het dak (aanleg van zonnepanelen, mogelijk in combinatie met groen). Doel is om voor zoveel mogelijk scholen de verduurzamingskansen in kaart te brengen, de drempel richting realisatie van duurzame daken weg te nemen en andere schoolbesturen te enthousiasmeren om ook te investeren in het verduurzamen van het dak.

#L8
Voedselverbindingsplekken als start voor plantaardig eten

Deelnemers: *Ons Eten, Feedback EU, Haagse Voedselraad, gemeente Den Haag, De Volkskeuken, Universiteit Leiden*

We werken samen met bewoners en partners aan het realiseren van meer plekken (binnen of buiten) en het laten bloeien van bestaande plekken waar gezamenlijk (plantaardig) wordt verbouwd, en/of gekookt en gegeten. Doordat buurtbewoners samen op deze voedselverbindingsplekken koken met het seizoen en/of voedsel verbouwen, wordt het tegengaan van voedselverspilling en duurzame en gezonde voeding nuttigen leuk en laagdrempelig gemaakt. Door meer plekken en betrokkenheid bij voedsel te realiseren en kennis te delen over duurzame voeding ontstaat bewustzijn bij bewoners over

hoeveel erbij komt kijken om eten te verbouwen. En daarmee de impact van ons voedsel op het klimaat. De ervaringen die bewoners opdoen kunnen leiden tot de bereidheid om zelf ook vaker te eten uit het seizoen, minder voedsel te verspillen en elkaar op te zoeken in de buurt.

#L9
Meer plantaardig op het Haagse menu

Deelnemers: *Koninklijke Horeca Nederland Den Haag en gemeente Den Haag*

Koninklijke Horeca Nederland (KHN) afdeling Den Haag en de Gemeente Den Haag trekken samen op om toekomstbestendige horeca te realiseren. Met een menukaart waarin het plantaardige aanbod wordt vergroot, verspilling wordt tegengegaan en lokaal en verantwoord inkopen vooropstaat. Chefs van Haagse horecazaken worden uitgenodigd om hiermee onder begeleiding aan de slag te gaan. De Duurzame Restaurantweek (3 t/m 9 maart 2025) met meer dan 35 deelnemende horecazaken, georganiseerd door Gemeente Den Haag, was het startpunt om de (nieuwe) kennis direct toe te passen.

L10
Gezonde, leefbare en duurzame binnentuinen

Deelnemers: *gemeente Den Haag, Woningcorporaties Hof Wonen, Haag Wonen en mogelijk Staedion*

Binnentuinen bieden kansen voor vergroening, verduurzaming, klimaatadaptatie, sociale verbinding en het verbeteren van de leefbaarheid. Er zijn heel wat Haagse binnentuinen die wat extra aandacht en renovatie kunnen gebruiken. AAlleen, binnentuinen staan nog niet genoeg op het vizier in bijvoorbeeld onderhoudsplannen en bij verduurzamingsacties. De deelnemers van deze deal willen hier structureel verandering in brengen. Onder andere door in gesprek te gaan met bewoners en andere betrokken stakeholders. En te onderzoeken hoe de leefbaarheid en duurzaamheid in binnentuinen vergroot kan worden, bijvoorbeeld door het creëren van groene plekken voor ontmoeting, voedselverbindingsplekken, en ruimte te maken voor waterberging en het tegengaan van hittestress. Waar deze deal naartoe werkt is: gezamenlijk 55 binnentuinen verduurzamen in 4 jaar tijd en zorgen voor een geborgd proces voor het verduurzamen van binnentuinen.

Legenda voor te bereiken impact per deal

- Co_2-reductie
- Vierkante meters ontstening
- Vierkante meters afkoppelen
- Energieopwekking
- Energiebesparing
- Vierkante meters geïsoleerd
- Vergroening/blauw toevoegen
- Aantal circulaire bedrijven
- Vermindering van kilometers of aantal ritten vervoersbewegingen
- Kennisuitwisseling/kennisontwikkeling

3.5 Internationaal

Den Haag is de internationale stad van vrede en recht. De stad is de thuisbasis van vele internationale organisaties, kenniscentra, bedrijven en studenten. Klimaat, vrede en recht zijn nauw met elkaar verbonden. Juist internationale organisaties in Den Haag kunnen een brug slaan tussen de lokale focus van het Haags Klimaatakkoord en het wereldwijde belang van een leefbaar klimaat. Om die reden is de internationale gemeenschap actief betrokken bij het Haags Klimaatakkoord en nodigen we internationale organisaties uit om expertise en ervaringen met elkaar uit te wisselen. Zo werken we samen aan een duurzame toekomst van Den Haag.

The Hague is the international city of peace and justice. The city is home to many international organisations, knowledge institutes, and companies, resulting in a large international professional and student community. Climate, justice, and peace are interconnected. The international community in The Hague has the ability to bridge the gap between the local focus of The Hague Climate Agreement and the importance of maintaining a livable planet. It is for this reason that this community was invited to participate in The Hague Climate Agreement and share their experiences and expertise. This way, everyone can be involved in creating a sustainable future.

I1.
Building an International Greening Network (IGN)

Deelnemers: *European Commission Representation in The Netherlands, Britisch Embassy The Hague, Embassy of Australia in The Netherlands, Embassy of Belgium in The Netherlands, Embassy of Canada in The Netherlands, Embassy of Chile in The Netherlands, Embassy of Costa Rica in The Netherlands, Embassy of Estonia in The Netherlands, Embassy of France in The Netherlands, Embassy of Ireland in The Netherlands, Embassy of New Zealand in The Netherlands, Embassy of Sweden in The Netherlands, Embassy of Switzerland*

in The Netherlands, Embassy of the United States in The Netherlands, International Development Law Association, gemeente Den Haag

Bringing together international organisations and embassies, the IGN will endeavour to integrate sustainable management into the functioning of their respective local properties based in The Hague when appropriate and possible with the objective of reducing their environmental footprint.
The members of this network will strive to contribute as best as they can to the sustainability efforts of the City of The Hague by:

- Raising awareness locally, in their respective organisation and amongst the international community through various initiatives.
- Providing participants with inspiration and insights through sharing of knowledge, best practices and exchanging on topics of mutual interest.
- Collaborating on making our operations more sustainable.

Together we can make a difference.

Het International Greening Network The Hague brengt internationale organisaties en ambassades samen om duurzaamheid, waar mogelijk, te integreren in het functioneren van hun lokale organisatie in Den Haag. Dit heeft als doel om de ecologische voetafdruk te verkleinen. De leden van dit netwerk streven ernaar om zo goed mogelijk bij te dragen aan de duurzaamheidsambitie van de gemeente Den Haag door:

- *Lokaal bewustzijn te creëren door verschillende initiatieven; in hun eigen organisaties en binnen de internationale gemeenschap.*
- *Het inspireren van en geven van inzicht aan deelnemers van het netwerk door het delen van kennis, goede voorbeelden en het uitwisselen van onderwerpen waar gezamenlijke interesse in is.*
- *Samenwerken aan het verduurzamen van activiteiten.*

Samen kunnen we het verschil maken.

I2.
Building a community on Climate, Peace and Justice in The Hague

Deelnemers: *The Hague Humanity Hub, International Alert, The Hague Roundtable on Climate & Security, Mercy Corps, Oxfam Novib, gemeente Den Haag.*

The Hague is home to a wide range of organisations working on climate, peace and/or justice. The Hague Humanity Hub and collaborating organisations are pursuing an initiative with the ambition to build a community that shares expertise and collaborates to achieve greater collective impact towards climate action for a more peaceful and just world. This initiative seeks to facilitate connections, amplify knowledge sharing and collaboration among organisations operating at the intersection of climate, peace, and justice. The first milestone will be a follow-up session, co-created by contributing partners, to explore the feasibility and need for such a community in The Hague.

Den Haag is de thuisstad van een breed palet aan organisaties die werken aan klimaat, vrede en/of recht. De Humanity Hub werkt samen met verschillende organisaties aan een initiatief met de ambitie om een gemeenschap op te bouwen waarin expertise wordt gedeeld. Samen wordt gewerkt aan het bereiken van groter gezamenlijke impact van klimaatactie die wereldwijd bijdraagt aan vrede en recht. Dit initiatief beoogt verbindingen te faciliteren en kennisuitwisseling en samenwerking te versterken tussen organisaties die actief zijn op het snijvlak van klimaat, vrede en recht. De eerste mijlpaal zal een vervolgsessie zijn, die door wordt vormgegeven met bijdragende partners, om de haalbaarheid en noodzaak van een dergelijke gemeenschap in Den Haag te onderzoeken.

Internationaal strafhof in Den Haag

4 Vervolg Haags Klimaatakkoord

Het Haags Klimaatakkoord is een belangrijke stap om samen met partijen in de stad te werken aan de gemeentelijke ambitie van een klimaatneutraal Den Haag in 2030. Met het Haags Klimaatakkoord creëren we momentum. Daarmee begint het werk pas. Na de aftrap van het Haags Klimaatakkoord staan we niet stil. We werken verder aan nieuwe deals en zullen met elkaar uitvoering moeten geven aan de klimaatdeals en zo anderen inspireren om aan te sluiten. Het Haags Klimaatakkoord is onderdeel van een beweging, en het akkoord zelf is dus een levend document.

4.1 Uitvoering klimaatdeals

Voor individuele deals geldt dat deelnemende partijen aan de slag gaan. Zij zullen zich inspannen om hun deal succesvol uit te voeren.

4.2 Rol gemeente

De gemeente is aanjager, regisseur en facilitator van het Haags Klimaatakkoord. De gemeente is partner in verschillende deals, monitort de voortgang, blijft ook in de toekomst klimaattafels faciliteren en houdt de website actueel. Ook zal de gemeente nieuwe partijen uitnodigen om aan te haken en te stimuleren om nieuwe deals te sluiten. Daartoe organiseren we klimaattafels om het netwerk van deelnemende partijen te vergroten en versterken, kansen te verkennen en elkaar te inspireren tot nieuwe deals.

Vanaf 2025 krijgt de gemeenteraad ieder jaar een klimaatrapportage. De voortgang van de klimaatdeals in het Haags Klimaatakkoord is hiervan een onderdeel.

4.3 Klimaatberaad

Naast de ambitie om in 2030 klimaatneutraal te zijn, heeft de gemeente ook ambities op het gebied van participatie. Tijdens de Haagse Klimaatweek van november 2024 zijn de zeventien leden van de Klimaatraad gepresenteerd. Het Klimaatberaad, een onafhankelijke adviescommissie, onder voorzitterschap van Hermine van den Hoek, gaat de gemeente gevraagd en ongevraagd adviseren over haar klimaatbeleid en de voortgang van het Haags Klimaatakkoord monitoren.

Het Haags Klimaatberaad bestaat uit Haagse inwoners, ondernemers en personen die werkzaam zijn bij kennisinstellingen of maatschappelijke organisaties. Bij het kiezen van de kandidaten is goed gekeken naar de diversiteit in achtergrond, leeftijd, vertegenwoordiging van stadsdelen en motivatie. Alle leden zijn betrokken bij het thema duurzaamheid.

Contact

Heeft u vragen over de klimaatdeals?
Wilt u meedoen aan een deal of zelf een klimaatdeal sluiten? Stuur dan een e-mail naar: klimaattafels@denhaag.nl.

5 Deelnemers Haags Klimaatakkoord

1 Achmea Real estate
2 AHvrij
3 AM Gebiedsontwikkeling
4 ANWB
5 Arcade Wonen
6 Ben de Valois Houtontwerp
7 Bewonersinitiatief Mini-warmtenetten
8 Bewonersinitiatieven
9 Bezuidenhout DEELt
10 BIZ
11 Bomenbuurt DEELt
12 Bouwend Nederland
13 British Embassy The Hague
14 Buurman
15 BZK en Rijksvastgoedbedrijf
16 CBRE Investment Management
17 CMAG
18 Coalitie Laak
19 Dalpha real estate
20 De Naaierij
21 De pot op
22 De Salamander
23 De Volkskeuken
24 Deltares
25 Den Haag klimaatkrachtig
26 Derksen & Drolsbach BV
27 Dura Vermeer Bouw Zuid West
28 Dutch VR
29 Duurzaam Bezuidenhout
30 Duurzaam Den Haag
31 Duwo
32 EBN
33 Embassy of Australia in The Netherlands
34 Embassy of Belgium in The Netherlands
35 Embassy of Canada in The Netherlands
36 Embassy of Chile in The Netherlands
37 Embassy of Costa Rica in The Netherlands
38 Embassy of Estonia in The Netherlands
39 Embassy of France in The Netherlands
40 Embassy of Ireland in The Netherlands
41 Embassy of New Zealand in The Netherlands
42 Embassy of Sweden in The Netherlands
43 Embassy of Switzerland in The Netherlands
44 Embassy of the United States in The Netherlands
45 Emmaus
46 Energie Samen Zuid Holland
47 ERA Contour
48 ERDH
49 EUR
50 European Comission Representation in The Netherlands
51 Feedback EU
52 Fietsersbond afdeling Den Haag
53 FiMek
54 Gebiedscoöperatie Wijk 25
55 Gemeente Den Haag
56 Gered Gereedschap
57 GGD Haaglanden
58 Green Businesclub Beatrixkwartier
59 Green2Live
60 Groenbedrijf
61 GroeneDakenDenhaag/ Universal Greenfields
62 Haag Wonen
63 Haags Bewonersplatform Energietransitie (HBET)
64 Haagse Voedselraad
65 Haagse Hogeschool
66 HEBA
67 Heijmans
68 Hof Wonen
69 Hogeschool Inholland
70 Hogeschool Rotterdam
71 Horeca Nederland
72 HTM
73 Huygens Labs
74 International Alert
75 International Development Law Association
76 IVN Stadsvergroeners
77 John Dewey College
78 Kringloop Den Haag
79 Lang Leve Plastic
80 Lemmen advies
81 Mercy Corps
82 Moeders Informeren moeders
83 Museon-Omniversum
84 Nationale Bomenbank
85 Ongewoon Bram
86 Ons Eten
87 Oxfam Novib
88 Provincie Zuid Holland
89 Rabobank
90 Repair cafe
91 ROC Mondriaan
92 Rooftop revolution
93 ROVC
94 Royal Haskoning DHV
95 Scheveningen DEELt
96 Schroeder van der Kolk
97 Spark
98 Staedion
99 Stebru
100 Sterk op Stroom, Energiecoöperatie voor duurzame stroom in West Den Haag U.A.
101 Stichting I'M BINCK
102 Stichting schooldakrevolution
103 Stichting Techniekmenu
104 Strago Elektra
105 Superuse
106 Terra Nostra
107 THe Hague & Partners
108 The Hague Connected
109 The Hague Finest
110 The Hague Humanity Hub
111 The Hague Roundtable on Climate & Security
112 TNO
113 TNO-Rijswijk Centre for Sustainable Geo-energy
114 TU Delft
115 Universiteit Leiden
116 Urban Energy
117 Urban Sync
118 Van Wijnen West B.V.
119 Ver. Buurtschap Centrum
120 Vogelwijk Energiek
121 Voorstroom
122 VPdelta
123 Vruchtenbuurt DEELt
124 Woningcorporaties Haag Wonen

ahvrij Groen, Grond en Infra
AM
Arcade mensen en wonen sinds 1914
de Valois Ontwerp & Houtbewerking
British Embassy The Hague
CBRE Investment Management
CMAG ontwikkelt warmte
CoalitieLaak KRACHT DOOR VERBINDING
DEEL
de pot op
DKI Derksen & Drolsbach CREATING PUBLIC VALUE
DURA VERMEER
DUTCHVR VIRTUAL REALITY
DUURZAAM BEZUIDENHOUT
Duurzaam Den Haag Jouw partner in duurzaam doen
DUURZAAM DUINOORD
ebn
Erasmus University Rotterdam
Australian Embassy The Netherlands
Government of Canada / Gouvernement du Canada
Embassy of Canada / Ambassade du Canada
Embajada de Chile en Países Bajos
Embajada en Países Bajos Gobierno de Costa Rica
Ambasáid na hÉireann Embassy of Ireland
Schweizerische Eidgenossenschaft Confédération suisse Confederazione Svizzera Confederaziun svizra
Embassy of Switzerland in the Netherlands
Energie Samen Zuid-Holland
Europese Commissie
Fietsersbond Haagse regio
GGD Haaglanden
VREDE EN RECHT Den Haag
GERED GEREEDSCHAP
Haag Wonen
DE HAAGSE HOGESCHOOL
hof wonen
inholland university of applied sciences
HOGESCHOOL ROTTERDAM
ivn natuur educatie
international alert
John Dewey COLLEGE project based learning
KRINGLOOP DEN HAAG
LANG LEVE PLASTIC
Moeders Informeren Moeders
museon omniversum WE ARE ONE PLANET
Nationale Bomenbank
provincie Zuid-Holland
ROVC TECHNISCH BETER
de coöperatieve Rabobank
REPAIR CAFE
Resilient Delta
ROOFTOP REVOLUTION
FEEDBACKEU
Sterk op Stroom Duurzame stroom in west Den Haag
I'M BINCK
TNO innovation for life
TU Delft
Techniekmenu Brengt W&T-onderwijs tot bloei!
Terra Nostra kennisatelier voor bomen en bodem
The Hague Humanity Hub
The Hague Roundtable Climate Security
Universiteit Leiden
URBAN SYNC
VOGELWIJK ENERGIE (K)
KLIMAATKRACHTIG DELFLAND
Green Business Club Den Haag Beatrixkwartier
Staedion
The Hague Connected Clean and accessible for everybody economic board THE HAGUE
achmea Real Estate
anwb
Green2live 10 jaar
MISSION ZERO
STEBRU
VAN WIJNEN
BouwendNederland Regio Randstad-Zuid
HAAGSE VOEDSELRAAD
Horeca NEDERLAND
ONS ETEN DEN HAAG
volkskeuken & DE BAKKERIJ